

dva mjesta) u duhu njem. gotike. U Budimu su nastale renesansne minijature (35 listova), od kojih se neke dovode u vezu s mladenačkim stvaralaštvom J. Klovića (boravi u Budimu 1524–26). — Korice su prekrivene srebrnim baroknim okovom s pozlaćenim medaljonima svetaca i grbom biskupa Mikulića (1688–94).

LIT.: *D. Kniewald*, Misal čazmanskog prepošta Jurja de Topusko i zagrebačkog biskupa Šimuna Erdődyja, Rad JAZU, 1940, 268. — Minijatura u Jugoslaviji (katalog), Zagreb 1964. — *M. Cionini-Visani*, Julije Klović, Zagreb 1977, str. 13, 22, 80. — Riznica zagrebačke katedrale (katalog), Zagreb 1983. — *A. Badurina*, Minijature u Hrvatskoj, u knjizi: Minijatura, Umjetnost na tlu Jugoslavije, Beograd–Zagreb–Mostar, 1983. R.

MISAL TROGIRSKIH KANONIKA (*Missale Canonorum Traguriensium*), iluminirani rukopis iz 1394 (?), u riznici katedrale u Trogiru. Od 37 inicijala 12 prikazuje Kristov život. Osim njih, u Misalu je i slika *Raspeća* na zlatnoj pozadini (uz Krista na križu Bl. Dj. Marija i Sv. Ivan); ta minijatura kao i inicijali stilski su bliski bolonjskoj minijatorskoj školi XIV. st.

LIT.: Minijatura u Jugoslaviji (katalog), Zagreb 1964.

A. Bad.

MISERA, Edmund, slikar amater (Brno, 24. X. 1848 — Beč, 23. IX. 1935). Austr. časnik, službovao u Mostaru 1879–83. Slikao u akvarelu, preciznim crtežom, predjele i građevine u Dalmaciji (slapovi Krke, samostan Visovac, utvrde Dubrovnika, Stona, Hvara i Trogira, Zadar, Split, Knin, ruševine u Solinu) i Boki kotorskoj (manastir Savina, Kotor, Crkvice). Ti akvareli imaju pretežno dokumentarnu vrijednost.

LIT.: *M. Schneider*, Gradovi i krajevi na slikama i crtežima od 1800. do 1940 (katalog), Zagreb 1977. R.

MIŠ, Jelka, skupljačica folk. tkanina (Dubrovnik, 2. X. 1875 — 8. II. 1956). Učiteljica u okolici Dubrovnika i u Konavlima. Skupljala je uzorke konavoskoga veza, poprsnice i orukavlja, a svoju bogatu zbirku ostavila Dubrovačkome muzeju. Osnovala u Cavtatu Veziličku udrugu, koja je kao Vezilička škola 1921–45. odgajala vezilje konavoskoga veza i znatno pridonijela održavanju folk. baštine Konavala.

LIT.: *K. Benč-Bosković*, Konavoski vez u prošlosti i danas, Konavoski zbornik, 1982, 1. R.

MISČEVIĆ, Radovan, arhitekt i urbanist (Andrijević, 9. XII. 1925). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1953, doktorirao na Arhitektonskome fakultetu u Beogradu 1978 (*Procesi i planiranje urbane transformacije metropolitanskih aglomeracija s primjenom na situaciju grada Zagreba*). U Urbanističkom institutu Hrvatske izradio je niz prostornih planova (općine Osijek, Vukovar, zagrebačka regija), urbanističkih planova (Osijek, Vukovar, Pula, Conakry u Gvineji), planova turističkoga razvitka (Slavonija, općina Pula), planova rekonstrukcije i revitalizacije (osječka Tvrd, prostor Arene u Puli) i središnjih gradskih prostora (centar Zagreba, »Novi Vukovar« u Vukovaru, Trg A. Starčevića, »Veruda« u Puli, »Mađari« i »Kamenik« u Skoplju, Mukinje na Plitvicama). Realizirao je veći broj stambenih i javnih zgrada (poljoprivredna banka, stambeno-poslovna zgrada u bloku Centar, trgovački centar na Trgu A. Starčevića — sve u Osijeku; stambene zgrade u Puli i Nazorovoj ul. u Zagrebu). Sudjelovao je na natječajima za hotele u Ogulinu, Topuskome i Zagrebu, stambeni blok III u Novom Beogradu, Trg Revolucije u Ljubljani, Split III, centralno gradsko područje Vukovara; za uređenje Trga bana Josipa Jelačića, središnjih gradskih područja Trnja te Donjega grada — sve u Zagrebu. S K. Tangeom dijeli I. nagradu na međunarodnom natječaju za centar Skoplja (s F. Wenzlerom).

BIBL.: *Arhitekt Radovan Mišćević, Urbanizam, arhitektura, planovi, projekti, realizacije*, Zagreb 1980.

LIT.: Urbanistički institut SR Hrvatske 1947–1987 (monografija), Zagreb 1988. Z. Kol.

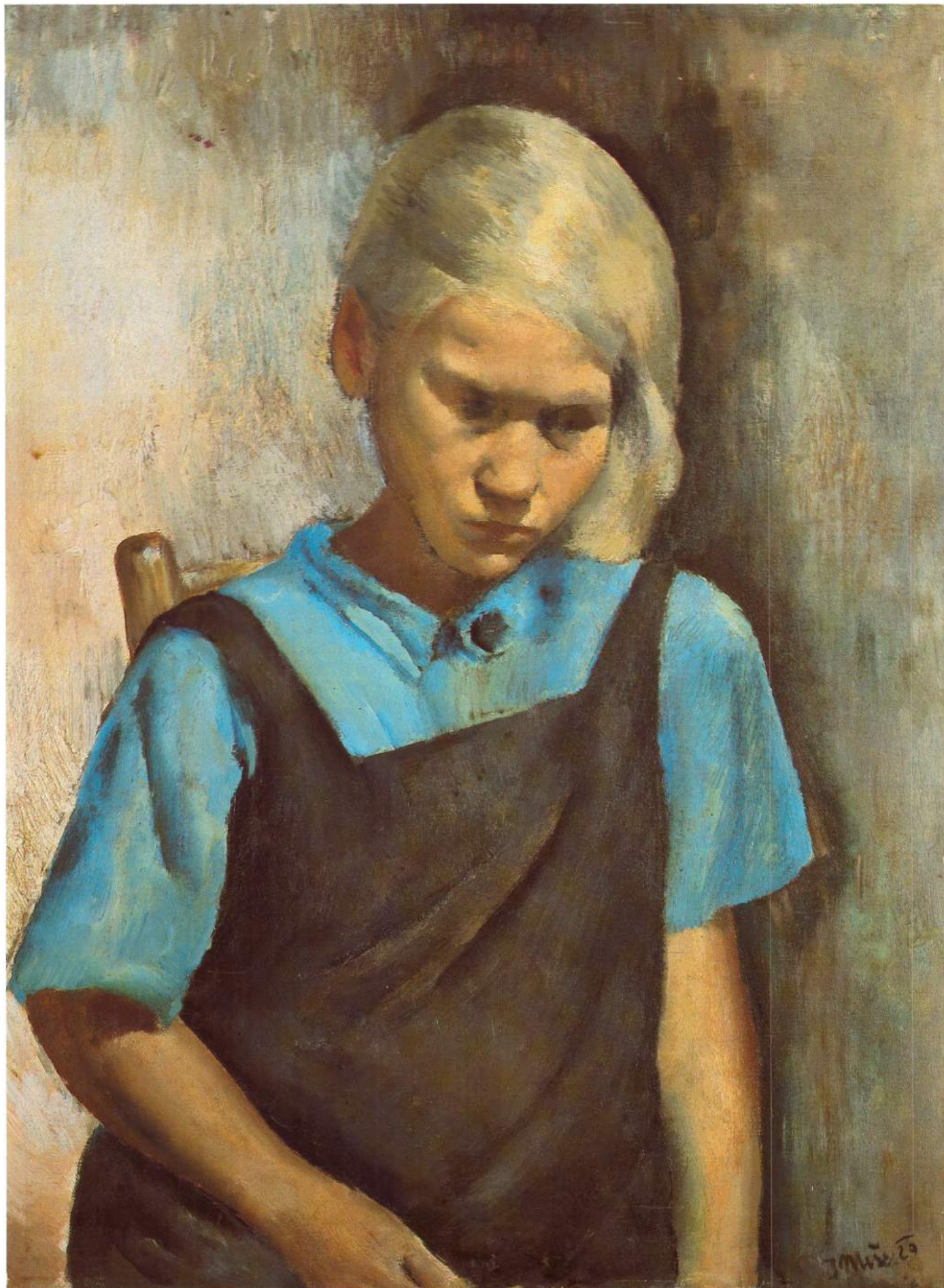
MIŠE, Jerolim, slikar (Split, 25. IX. 1890 — 14. IX. 1970). U Splitu pohađao Graditeljsku školu, a u Zagrebu (1910/11) Privremenu višu školu za umjetnost i umjetni obrt (O. Iveković). Zapaženi su njegovi rani portreti i oštra kritika objavljena u »Zvonu« 1911. o slikarstvu M. Cl. Crnčića, zbog koje je morao napustiti školu. Studij nastavlja u Rimu 1911–13 (Istituto di Belle Arti) i Firenci 1913/14 (Accademia internazionale). Prikaze lik. života objavljuje 1912–13. u »Novome listu«, »Pokretu«, »Steklišu«, »Slobodi«, »Pijemontu«, »Zvezdi«. Poslije povratka iz Italije priređuje u Splitu samostalnu izložbu (1914). Prve godine rata provodi u vojsci (u Glini 1915–17), potom je profesor u Krapini (1917–19), Slavnskome Brodu (1919–22) i Zagrebu (1923–37). Sudjeluje na izložbama Proljetnoga salona (od 1916), na jugosl. izložbama u Parizu (1919) i Londonu (1930), te na međunarodnoj izložbi u Philadelphiji

J. MIŠE, *Borovi u Supetru*, Beograd, Zbirka Flögel

(1926). Na studijska putovanja odlazi u München, Dresden i Berlin (1922), te nekoliko puta u Pariz. Kritike i članke o našem umjetničkom životu između dva rata objavljuje u »Savremenuku«, »Književnoj republici«, »Književniku« (pod pseudonimom *Rome*) i »Hrvatskoj reviji«. Izlaže s Grupom nezavisnih umjetnika, s Grupom četvorice (Babić, Becić, Miše, Vanka), s Grupom trojice (Babić, Becić, Miše) i samostalno u Splitu (1914, 1926, 1938, 1960, 1966, 1970), Slavnskome Brodu (1922), Zagrebu (1926, 1937, 1940, 1955, 1960, 1966, 1968), Beogradu (1939), Zadru (1962) i Rijeci (1964). Predavao je na akademijama u Beogradu (1937–41) i Zagrebu (1943–61). Bio je član JAZU od 1952.

Mladenačke težnje približile su ga Meštroviću i njegovu umj. programu, a u traženju vlastita izraza M. je bio sklon linearizmu sa značajkama secesije (*Molitva*, 1914). U ranim portretima (*Manuška*, 1914; *Portret brata*, 1916) izgrađuje svoju stilistiku plošnim rješenjima, osebujućom impostacijom likova i smjelim odnosima boja. Snažnom bojom i dubokim psihološkim poniranjem slika dva *Autoportreta* (1914, 1922). Poslije boravka u Njemačkoj (1922) i Parizu (1925), kada upoznaje djela Cézannea, Van Gogha, Renoira i njem. ekspresionizma, napušta linearnost i dekorativnost svoje rane faze. Slike prostorno produbljuje naglašavajući volumen i geometrijsku strukturu oblika. Tomu konstruktivističkomu razdoblju (1923–28) pripadaju dalmatinski krajolici (*Pučićće*, 1923) i portreti tvrde modelacije (*Djevojčica s cvijetom*, 1926). Krajem 20-ih godina oblik svladava čistom bojom (*Crvene kuće*, 1930; *Selo u Slanom*, 1931). U najvažnijemu stvaralačkom razdoblju (1930–35) slika cézannistički uravnotežene kompozicije slobodnih kromatskih odnosa (*Vrč i šunka*, 1931; *Karfiol*, 1932). Već od prvih izložaba priznati portretist (slikao je E. Vidovića, T. Ujevića, J. Kosora, M. Krležu), osobito se ističe u dječjim portretima (*Portret sina*, 1927; *Djevojčica*, 1929; *Mala skitnica*, 1932). U pojedinim djelima naglašena je sklonost prema socijalnim motivima (*Dvorkinja*, 1931; *Stara prelja*, 1935). Od 1937. slika mekšim impresionističkim načinom, povezujući svoj lik. doživljaj naših ljudi i krajeva s novim kolorističkim harmonijama (*Djevojka pod maslinom*, 1937; *Šoltanke*, 1937; *Pranje poda*, 1938). Atmosferu primorskih krajolika ostvaruje snažnim bojama i kratkim potezima kista (*Rogač na Šolti*, 1940; *Baščansko polje*, 1950). Pedesetih i šezdesetih godina slika pejzaže i mrtve prirode u prigušenim tonaliteta, pomirujući cézanneovsku modelaciju s matisseovskim obrisom. Među mnogim Mišeovim crtežima ističu se mapa *Naši dragi savremenici* (1943) i pejzaži *Marjanskoga ciklusa* (1959–67). Svojim kritikama, teoretskim tekstovima i slikarskim djelovanjem M. je jedna od najistaknutijih ličnosti u hrv. umjetnosti prve pol. XX. st.

J. MISE, *Djevojčica*. Zagreb, Moderna galerija

BIBL.: *O mladima u našoj likovnoj umjetnosti*, Savremenik, 1920, 6; *Naša likovna umjetnost*, Književna republika, 1924—25, 4; *Fran Kršinić*, Obzor, 1925, 75; *Slikar Zlatko Šulentić*, HR, 1929, 11; *Georg Grasz*, Povodom izložbe u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu, Književni život, 1932, 3; *Izložba »Zemlje«*, HR, 1933, 2; *Slučaj Emanuela Vidovića*, Bulletin JAZU, 1953, 3—4; *Retrospektiva Ignjata Joba*, ibid., 1958, 1; *Ivan Meštrović*, Forum, 1964, 3.

LIT.: *Lj. Babić*, O našem izrazu. Uz slike Jerolima Miše, HR, 1929, 3. — *M. Krleža*, Jerolim Miše, ibid., 1931, 3. — *S. Batušić*, Babić, Becić, Miše i Pechstein, ibid., 1932, 12. — *V. Jiroušek*, Jerolim Miše, Zagreb 1958. — *V. Zlamalik*, Jerolim Miše (katalog), Zagreb 1966. — *M. Peić*, Jerolim Miše, u knjizi: Hrvatski umjetnici, Zagreb 1968. — *M. Krleža*, Jerolim Miše (katalog), Zagreb 1968. — *T. Maroević*, Gorljivost bez plamena, u knjizi: Polje mogućeg, Split 1969. — *V. Maleković*, Grupa trojice (katalog), Zagreb 1975. — *G. Gamulin*, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, II, Zagreb 1988. — *I. Zidić*, Jerolim Miše (katalog), Zagreb 1990.

M. Pet.

MITEVSKI, Milan, arhitekt (Vukovar, 15. XII. 1952). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1976 (M. Begović). Bavi se arhitektonskim i urbanističkim projektiranjem i uređenjem interijera. Važnija su mu realizirana djela: stadion »Gradski vrt« u Osijeku (1977), obiteljska kuća u Aljmašu (1978), potom studentski kulturni centar (1980), interijeri galerije »Waldinger« (1982), vila općinske skupštine, kavana »Gundulić« (1982) i knjižnica Opće bolnice (1984) — sve u Osijeku te »Omladinski park« u Belišću (1984). Izradio je provedbeni plan rekreacijskoga centra »Gradski vrt« (1978, sa V. Dusparićem i M. Musovićem) i projekt uređenja prostora »Krunske utvrde« uz Dravu (1984) u Osijeku. Projektirao je (sa S. Lovrinčevićem) spomen-dom »B. Maslarić« i centralno skladište HPT prometa u Osijeku (1984). Izlagao u Osijeku (1981, 1983).

BIBL.: *Kronika Osijeka*, Arhitektura, 1982, 180; *Od kuće prema gradu i od grada prema kući*, ČIP, 1982, 12; *Osječke urbanističko-arhitektonske zimske-proljećne igre*, ČIP, 1983, 7.

LIT.: Arhitektura u Hrvatskoj 1945—1985, Arhitektura 1986, 196—199.

J. M. M.

MITLO, selo nedaleko od Šibenika. Spominje se već u dokumentima iz XIII. st. Iznad sela nalazi se srednjovj. crkva Sv. Mihovila s natpisom iz 1409. Selo je bilo vlasništvo splitske obitelji Papalić.

LIT.: *P. Andreis*, Storia della città di Traù, Split 1909. — *K. Stošić*, Sela šibenskog kotara, Šibenik 1941.

MITREJ, svetište antičkoga boga Mitre, čiji se kult proširio po rim. provincijama na području naše zemlje u II—IV. st. Spomenici mitraizma (svetišta, lik. prikazi, epigrafski nalazi) nađeni su u nas na oko 50-ak lokaliteta.

Mitreji se često nalaze u pećinama ili nadozidanim prirodnim zaklonima prilagođenim potrebama kulta (Rajanov Grič kraj Otočca, Sinac kraj Prozora, Sveti Juraj i Močići kraj Cavtata). Pretpostavlja se da su građena svetišta postojala u Osijeku, Sisku, Solinu i dr. Zidani mitreji su građevine pravokutna tlocrta, često djelomično ukopane u zemlju; ispred glavne prostorije, koja izuzetno može imati i apsidu, u pravilu se nalazi manji pretpostor. Duž bočnih strana glavne prostorije smješteni su zidani podiji — klupice, a nasuprot ulazu nalazio se lik. prikaz tauroktonije, tj. scene u kojoj Mitra ubija bika.

Tauroktonija, glavni lik. prikaz kulta, nađena je u nas na više kamenih reljefa. Po ustaljenoj ikonografskoj shemi, uz tauroktoniju su s obiju strana prikazani mladići sa simbolično postavljenim bakljama. U gornjim uglovima reljefa prikazani su Sol i Luna, a pas, zmija i škorpion obično se nalaze uz ranu na biku ili ispod njega. Kao nadopuna glavne scene ponekad se pojavljuju i prikazi drugih epizoda iz mita o Mitri. Znakovi zodijska prikazani su na reljefnome prstenu koji okružuje glavnu scenu na mitričkim reljefima iz Siska, Solina i Banjevaca. Mitrički su prikazi u punoj plastici znatno rjeđi od reljefa; nađeni su uglavnom u fragmentima. Većina prikaza Mitre i pojedinih simboličnih elemenata kulta nađenih u nas pripada rim. provincijskoj umjetničkoj proizvodnji; vrsnoćom izrade i lik. vrijednošću ističu se reljefi iz Salone i Siska.

LIT.: *B. Saria*, Razvitak Mitrine kulne slike u dunavskim oblastima, Starinar, 1923, 3. — *B. Gabričević*, Iconographie de Mithra tauroctone dans la province romaine de Dalmatie, Archaeologia Iugoslavica (Beograd), 1954, 1. — *M. J. Vermaseren*, Corpus inscriptionum et monumentorum religionis Mithraicae, I, II, Hague 1956. i 1960. — *J. Medini*, Mitrički reljef iz Banjevaca, Diadora, 1975, 8. — *P. Selem*, Mitrin kult u Panoniji, Radovi Instituta za hrvatsku povijest, 1976, 8. — *Isti*, Les religions orientales dans la Pannonie romaine, Leiden 1980. — *J. Medini*, Mithriaca iadertina, Radovi. Filozofski fakultet — Zadar, 1984—85, 24.

R.

MITROVIĆ, Ivan, kipar (Dubrovnik, 29. VIII. 1925 — 16. I. 1994). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1953 (V. Radauš). Bio je lik. pedagog u Dubrovniku 1955—59. Kipar tradicionalnoga figurativnoga izraza, radi u kamenu, mramoru i terakoti. Kompozicije su mu zatvorene u bloku, uravnotežene su i nabijene dinamikom (*Dječak na lopti*, 1967; *Ples*, 1968; *Dječak koji čuči*, 1975). Autor spomenika u Zubačkim Ublima (1959) i u Trsteniku na Pelješcu (1983, s arhitektom Z. Jerićem). Izradio grobnicu

M. MITEVSKI, studentski kulturni centar u Osijeku

obitelji Miloslavić u Župi dubrovačkoj (1964). Samostalno izlagao u Dubrovniku, Gentu, Bruxellesu i Antwerpenu. Bavi se uređenjem interijera i primijenjenom umjetnošću.

Ž. Sa.

MITROVIĆ, Marojica, slikar (Dubrovnik, 25. III. 1950). Diplomirao na Akademiji Brera u Milanu (1972). Slika pretežno biljke i krajolike. Njihovi oblici upućuju na izvjesne dodire s tal. i eur. neorealizmom, a boje s japanskim kolorizmom (*Snaga prirode*, 1977; *Crveno*, 1978). Samostalno je izlagao u Dubrovniku, Skoplju, Zagrebu, Splitu.

MITROVIĆ, Petar, karikaturist i kipar (Split, 29. VI. 1886 — Rijeka, 10. V. 1950). Pravnik, u lik. umjetnostima samouk. Kao student radio je karikature poznatih ličnosti koje je objavljivao u humorističkim listovima »Duje Balavac« (1911) i »Koprive«. U zrelih godinama posvetio se drvorezbarstvu, većinom reljefima, secesionistički stilizirajući alegorijske i biblijske sadržaje. Izlagao je samostalno u Splitu 1949.

LIT.: *N. Bartulović*, Izložba Foretić-Mitrović u Splitu, Narodni list (Zadar), 30. VII. 1913. — *D. Keckemet*, Tragičan lik Petra Mitrovića, Slobodna Dalmacija, 19. XII. 1952.

R.

MLAKAR, Štefan, arheolog (Leskovec kraj Ptuja, 6. XII. 1913). Studirao klasičnu filologiju i arheologiju u Ljubljani. Od 1948. konzervator u Poreču, od 1949. radi u Arheološkome muzeju Istre u Puli. Bavi se konzervatorstvom (Eufrazijana, romaničke i gotičke kuće u Poreču). Istraživao rim. ruralnu arhitekturu i gospodarsku povijest Istre (uljara u Barbarigi). Osobito su mu važni radovi na području Brijunskih otoka, gdje je postavio arheol., kulturnopov. i etnograf. zbirku.

BIBL.: *Amfiteatar u Puli*, Pula 1958; *Antička Pula*, Pula 1958; *Istra u doba Rimljana*, Pula 1962; *Brionski arhipelag*, Istarski mozaik, 1965, 4—5; *Iz inventara svjedočanstava o kazališnom životu u antičkoj Puli*, u knjizi: Antički teatar na tlu Jugoslavije, Novi Sad 1981.

B. Čk.

MITREJ, reljef s prikazom tauroktonije iz Solina. Split, Arheološki muzej

